

مسجد گوک تپه

ترکمنستان

ابوذر ابراهیمی ترکمن

وابسته فرهنگی رایزنی سفارت جمهوری اسلامی ایران در ترکمنستان

نیز حاصل این توجه است. ساخت این مسجد در سال ۱۹۹۴ م، سومین سال استقلال ترکمنستان، آغاز گردید و در سال ۱۹۹۵ م، به مناسبت چهارمین سالگرد استقلال این کشور، افتتاح شد.

موقعیت مسجد

این مسجد در ۴۵ کیلومتری اتوبان عشق آباد - کراسنودسک، ترکمنباشی فعلی، و در شانه راست جاده در محلی موسوم به گوک تپه قرار دارد. گوک تپه، یکی از بخشهای تابع استان آخال، و مرکز آن عشق آباد است. این محل، در دامنه کوههای کویت داغ قرار دارد. قلعه گوک تپه، در ۱۲ کیلومتری شمال آن واقع است. نام قدیمی این محل، شهر خیبر بود. قلعه معروفی که آخرین سنگ دفاعی ترکمنها در برابر روسها به شمار می آید، در فاصله اندکی از مسجد قرار دارد.

مشخصات مسجد گوک تپه

مناره ها و گنبد

ارتفاع مناره ها ۶۱ متر از کف مسجد، و ۶۳ متر از سطح زمین است. در ارتفاعات ۲۴، ۳۸ و ۶۳ متری مناره ها، درهایی برای خروج از مناره به ایوانهای مدور گرداگرد ستون مناره تعبیه شده است. روی گنبد مناره ها، گنبد اصلی ساختمان مسجد و گنبدهای در ورودی اصلی مسجد، شکل هلال (به رنگ طلایی)، به عنوان

۱۲ ژانویه سال ۱۸۸۱ م، ۲۳ دی ۱۲۵۹، روزی است که مقاومت ترکمنها در برابر حملات بیوقفه سربازان حکومت تزاری روسیه به فرماندهی اسکوبلوف (۱۸۴۳ - ۱۸۸۲) درهم شکسته شد. حکومت تزار توانست تسلط خود را بر مردم بی دفاع ترکمنستان تحمیل کند. از آن پس، این روز در یاد و خاطره مردم ترکمنستان فراموش ناشدنی گردید.

از میان روزهای ملی ترکمنستان، فقط دو روز، روز عزای و خاطره نامیده شده است؛ ۱۲ ژانویه ۱۸۸۱ م روز جنگ گوک تپه، و ۶ اکتبر ۱۹۴۸ م روز وقوع زلزله مهیب در ترکمنستان که منجر به کشته شدن ۱۶۰ هزار نفر شد. آمار دقیقی از شمار کشته شدگان در واقعه جنگ گوک تپه وجود ندارد، ولی به طور مسلم تعداد کشته شدگان در روز واقعه، بیش از ۱۰ هزار نفر بود. پیش از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، ترکمنها حتی نمی توانستند خاطرات و گفت و گوهایی مربوط به این واقعه را منتشر سازند. به همین دلیل، بسیاری از گفتنی های این واقعه در سینه ها حبس شد، و نتوانست منتشر شود. اما پس از استقلال ترکمنستان در سال ۱۹۹۱ م، یکی از مهمترین مسائلی که به آن توجه جدی شد، مسئله جنگ گوک تپه بود. در همان آغازین روزهای استقلال، سالگرد این روز به عنوان روز عزای ملی اعلام شد و مطبوعات و نشریات دولتی به طرح مسائل مربوط به جنگ گوک تپه پرداختند. ساختمان مسجد گوک تپه

علامت مشخصه مسلمانان و اسلام نصب شده است. گنبد اصلی مسجد از کف، ۴۲ متر و ۶۰ سانتیمتر ارتفاع دارد. این گنبد، روی چهار نیم گنبد ساخته شده است. در فاصله بین نیم گنبدها - در داخل مسجد - با حروف عربی، نامهای حضرت محمد(ص) و چهار صحابه او نوشته شده است. در سقف گنبد و در محل اتصال چلچراغ مسجد به سقف، سوره «اخلاص» و در کناره‌های تحتانی گنبد اصلی - قسمت داخلی آن -، سوره «فتح» به صورت کامل گنجانده شده است. پنجره‌های تعبیه شده در گنبد اصلی، برای تهویه هوا مفید است. گنبد اصلی و نیم گنبدها، از سمت خارجی با کاشیهای کبود (آبی) کاشیکاری، تزیین شده است.

گنبدها به وسیله شرکت «اسپدوای» آلمان ساخته، و به صورت قطعات مجزا از آن کشور به محل ساختمان مسجد حمل شده است. کار نصب نیز، از سوی کارکنان اعزامی این شرکت انجام گرفته است. مصالح به کار رفته در ساخت گنبد، تا حرارت ۷۰ درجه مقاومت دارند.

چلچراغ مسجد (لواستر) ساخت فرانسه و بلورهای آن (کریستالها) تولید اسلواکی است، که ۲۶۰ لامپ روشنایی به وزن کل ۲ تن دارد.

محراب

محراب با نوشته‌های مطلا و مرمر، تزیین شده است. مرمرهای به کار رفته در ساختمان مسجد، از ایتالیا، اسپانیا و فرانسه آورده شده‌اند.

ساختمان و شبستان

مسجد سه طبقه دارد، که طبقات اول و دوم برای اقامه نماز مردان، و طبقه سوم با پنجره‌های مشبک، ویژه زنان است. مردان با در دست داشتن کفشها، از در ورودی اصلی وارد می‌شوند، و در محلهای ویژه - در دو طرف چپ و راست در ورودی - کفشها را می‌گذارند و برای اقامه نماز به درون می‌روند. در دو طرف در اصلی ورودی، درهای نسبتاً کوچکتری برای ورود زنان و رفتن آنها به طبقه سوم به دور از دید مردان وجود دارد. در قسمت تحتانی دیوارهای داخل مسجد، گلهای فرش ترکمن، شبیه گلهای رسم شده در پرچم ترکمنستان، به تصویر کشیده شده است.

یکی از ویژگیهای شبستان مسجد، قابلیت انعکاس صداست؛ به طوری که اگر امام در محراب مسجد کلمه «الله اکبر» را بگوید، صدایش در تمام مسجد شنیده می‌شود. البته، این مسجد به تجهیزات تقویت صوت مانند میکروفون و بلندگو مجهز است، و با کمک بلندگوهای روی ساختمان مسجد صدای مؤذن در

سرتاسر گوک تپه شنیده می شود. داخل شبستان مسجد با فرشهایی که در هر ردیف نقش یکصد سجاده در آن بافته شده، مفروش گردیده است. البته، نقش سجاده ها در ایستادن منظم نمازگزاران، بسیار مؤثر است. سجاده ها در مجتمع قالیبافی شهر بوزمین بافته شده. از آنجا که سیستم گرمایش (حرارت مرکزی) زیر ممرهای کف مسجد قرار دارد، ممرها و به دنبال آن سجاده ها را گرم می کند. بنابراین، نمازگزاران در فصل زمستان نیز می توانند در کمال آرامش به عبادت پردازند.

در فصل تابستان و گرمای شدید هوا در ترکمنستان، با وجود آنکه مسجد کولر و دستگاههای خنک کننده ندارد، هوای داخل آن خنک باقی می ماند. علل آن را می تواند در ضخامت دیوارها، وسعت داخل مسجد، بلندی سقف و همچنین وجود گنبدها دانست.

با وجود زیبایی ظاهری مسجد از نظر بینندگان عادی و بازدیدکنندگان، در هیچ نقطه از این مسجد مطلاکاری و نقره کاری وجود ندارد. همه مصالح به کار رفته در آن، شامل: مرم، کاشیهای الوان و گچ است.

سراسر نمای خارجی مسجد و مدرسه - حوزه علمیه جنب مسجد، با مرم مشهور فرانسه، «آق داش» (سنگ سفید)، نماکاری شده است. این سنگ در ساختمان چندین عمارت تاریخی و معاصر پاریس به کار گرفته شده است، که وجه تمایز آن استحکام و تناسب آن است.

مساحت نمازخانه در طبقه اول ۲۵۶۰ متر مربع، در طبقه دوم ۱۲۰۰ متر مربع و در طبقه سوم ۱۱۵۲ متر مربع است. اگر هر ۰/۶ متر مربع برای یک نفر در نظر گرفته شود، جمعاً ۸۱۸۰ نفر به طور همزمان در سه طبقه مسجد قادر به اقامه نمازند. ولی با در نظر گرفتن حیاط و تالارهای قسمت خارجی، جمعاً ۱۲۷۳۷ نفر به طور همزمان می توانند نماز بخوانند.

ساختمانهای جنب مسجد و مدرسه از نظر زیبایی و هماهنگی، شگفت انگیزند. این ساختمانهای دوطبقه جنبی، کاملاً به مدرسه اختصاص یافته است. بال شرقی طبقه اول، ویژه وضو گرفتن آفایان و بال غربی، ویژه بانوان است. در تزیینات پنجره های جلوی مدرسه با حروف عربی، عبارت «الله اکبر» نوشته شده، و در قسمت داخل مدرسه سوره هایی همچون: تین، فاتحه و علق روی کاشیها درج گردیده است. در ورودی اصلی نیز «کلمه شهادت»، و روی سطح خارجی ورودی اصلی محوطه داخلی، ۹۹ اسم خداوند متعال را نوشته اند.

مراسم افتتاح مسجد با حضور رئیس جمهور ترکمنستان، مقامات مملکتی و شمار بسیاری از مردم محل برگزار شد. مسجد در چهارمین سالگرد اعلام استقلال ترکمنستان و یک سال پس از مراسم کلنگ زنی زیر بنا و مطابق برنامه، احداث و آماده بهره برداری شد.

